

PREDIKAREN

INNEHÅLL

Bakgrund	1
Kommentarer	2

PREDIKAREN

(Lars Mörling 2022)

BAKGRUND

Titel

Det hebreiska namnet för boken är Kohélet som betyder "samlaren". Författaren beskrivs som en person som samlade på vishet och ordspråk för att undervisa andra, som en predikare (1:16, 12:9-10).

Författare och datering

När man läser boken förstår man varför Salomo är utpekad som författare. Han påstod att han var kung över Israel i Jerusalem (1:12). Bara David och Salomo hade den titeln i den staden, innan riket delades 931 f.Kr.

På många sätt stämmer Salomo in på Predikaren. Vi vet att Salomo fick vishet och rikedom som en gåva från Gud (1Kung 3:4-14). Han författade många ordspråk (Ordspr 1:1). Han utförde stora byggnadsprojekt (1Kung 9:15), han hade många fruar. Det tragiska var att de utländska fruarna hade sina egna gudar, som Salomo började tillbe med bedrövliga konsekvenser (1Kung 11:4-13).

Om vi antar att Salomo skrivit Predikaren mot slutet av sitt liv finns det en reell möjlighet att han till slut omvände sig från sin synd (4:17-5:6, 12:13-14).

Man kan undra när boken skrevs, eftersom Predikaren sa att han var visare än alla som varit före honom i Jerusalem (1:16). Men man bör hålla i minnet att Jerusalem var en mycket gammal stad långt innan David intog den och gjorde den till sin huvudstad. Jag daterar därför boken till strax före 931 f.Kr, när Salomo dog.

Tema och innehåll

Predikaren försöker förstå vad som är livets mening: *"Vad vinner människan med all sin möda där hon strävar under solen?"* (1:3). Det är denna fråga som undersöks och besvaras genom boken.

Ett grundläggande svar på den frågan är något som kommer i bokens första och sista vers: *"Förgängligt, förgängligt säger Predikaren. Förgängligt, förgängligt! Allt är förgängligt"* (1:2, 12:8). Efter detta kommer några slutord, men hela

boken är innesluten i denna tes. Ordet "förgängligt" kan översättas med "tomhet", som i Bibel 2000. Det handlar om något som inte består och som är lika omöjligt att fånga som vinden: "...allt är förgängligt och ett jagande efter vind" (1:14).

Det positiva svaret på den grundläggande frågan kan sammanfattas i ordet "förnöjsamhet". Inte mindre än sju gånger upprepas denna tes med lite variation: "Det finns inget bättre för människan än att få äta och dricka och se det goda i sin möda. Jag förstod att också det kommer från Guds hand. För vem kan äta och vem kan njuta utom genom honom?" (2:24-25).

KOMMENTARER

1. Inledning (1:1-18)

I bokens inledande kapitel presenteras författaren, hans grundfråga och grundsvår. Livets mysterium beskrivs som cykler som ständigt upprepade sig. Detta exemplifieras i slakten som kommer och går. Det som står kvar är jorden. Solen går vidare i sitt kretslopp och vinden i sitt. Floderna rinner ständigt ut i havet. Människans öga blir aldrig mätt på att se och inte örat på att höra. Till slut dör vi och glöms bort inom ett par generationer: "Ingen minns dem som fanns före oss. Och de som kommer efter oss blir inte ihågkomna av dem som kommer efter dem" (1:11).

Detta ständiga kretslopp är poetiskt beskrivet i det mest kända avsnittet av Predikaren, som inleds med orden: "Allt har sin tid, det finns en tid för allt som sker under himlen: en tid att födas och en tid att dö..." (3:1-8).

2. Predikaren undersökte livet under solen

- **Njutningar och projekt (2:1-11)**

Han testade att dricka vin och festa. Han omgav sig med musik och dans. Han tog sig an stora byggnadsprojekt, samlade rikedomar och hade många fruar. Han köpte många slavar och skaffade mycket boskap. Men den tragiska slutsatsen av allt detta var: "Men när jag såg på allt som mina

händer hade gjort och på den möda jag lagt ner, då var allt förgängligt och ett jagande efter vind. Det finns inget att vinna under solen” (2:11).

- **Vishet och dårskap**

Visheten är förvisso bättre än dårskapen men alla går i slutändan till samma mål, nämligen döden (2:13-16).

- **Tillvarons mörka sidor**

Predikaren tog upp korrupktion och ondska hos domare och ledare (3:16-17). Han sa att mutor fördärvade människors inre (7:8).

En del människor for illa under förtryck. För dessa stackare var döden bättre än livet (4:1-3). Många var motiverade av avund (4:4). Många led av ensamhet. Hur ska den ensamme få närhet och hålla sig varm (4:11-12)?

Relationen mellan män och kvinnor kunde bli katastrofal. De kunde alla hamna i varandras snaror och fällor (7:26-30).

Ett stort problem var att människan var en syndare: *”För det finns ingen rättfärdig människa på jorden som gör det goda och aldrig syndar” (7:21).* Livets mödor och svårigheter kommer ingen undan och i slutet väntar döden: *”Detta är något ont i allt som händer under solen, att det går alla lika. Och människornas hjärtan är fulla av ondska, av dårskap i deras hjärtan så länge de lever, och sedan går de ner bland de döda” (9:3).*

På ett sätt var människan i samma situation som djuren, som också var under förgängligheten, för vi ska alla dö (3:19-21).

- **Rikedom var ingen varaktig lösning**

Många rika människor led på olika sätt (5:9). Många fattiga fick slita hårt men hade ändå en god nattsömn: *”Ljuv är arbetarens sömn, han må ha litet eller mycket att äta. Men den rikes överflöd ger honom ingen ro att sova” (5:11).* Den rike får ingenting med sig när han dör: *”Lika naken som han kom ur moderlivet måste han gå bort igen. För sitt slit får han inget att ta med sig” (5:14, Job 1:21).*

- **Allting var inte lika bra**

Predikaren nämner ett antal ordspråk som handlar om vishet i livet. På många sätt liknar dessa det vi finner i Ordspråksboken. Trots att allt var förgängligt och ett jagande efter vind, så fanns det ändå sådant som var

bättre eller sämre: *"Bättre höra den vises tillrättavisning än höra dårars sång, för dårens skratt är som sprakandet av törne under grytan"* (7:6-7).

- **Livet är inte rättvist**

Människan drabbades av olyckor vare sig de var goda eller onda. En del goda fick korta liv medan en del onda fick långa liv (7:16, 8:9-10). Predikaren såg ett problem med att Guds dom inte verkställdes omedelbart. Ändå visste Predikaren att i slutändan var det bättre att frukta Gud: *"Men även om syndaren gör det onda hundra gånger om och får leva länge, så vet jag ändå: Det går väl för de gudfruktiga eftersom de fruktar Gud, men illa för den orättfärdige. Hans liv förlängs inte som skuggan, eftersom han inte fruktar Gud"* (8:12-13).

3. Några viktiga slutsatser

- **Gud är Gud men vi är människor**

Vi människor är begränsade, eftersom vi inte känner till framtiden, det gör bara Gud (11:1-6). Eftersom Gud är Gud bör vi inte pladdra på och ge honom stora löften, som kanske aldrig infrias. Det vore bättre om vi lyssnade på Gud och lät våra ord vara få (4:17-5:6).

- **Tänk på Gud i din ungdom**

Predikaren uppmanade de unga att tänka på Gud innan ålderdomen satte in. De skulle njuta av livet väl medvetna om att Gud skulle döma alla: *"Du som är ung, gläd dig i din ungdom, låt ditt hjärta ha det gott i din ungdoms dagar. Vandra ditt hjärtas vägar, följ det dina ögon ser. Men tänk på att för allt detta kommer Gud att kalla dig till doms"* (11:9). Predikarens sätt att beskriva den yttersta ålderdomen är som vacker poesi som slutar i graven (12:1-7). Här ser vi Bibelns uppfattning att människan är skapad tvådelad. Det finns en yttre människa från stoft och en inre livsande från Gud: *"då stoftet vänder åter till jorden det kom från och anden vänder åter till Gud som gav den"* (12:7, 1Mos 2:7).

- **Förnöjsamhet är människans goda del under solen**

På olika sätt uppmanas människan att vara förnöjsam: *"Allt har han gjort skönt i sin tid. Även evigheten har han lagt i människornas hjärtan. Ändå kan de inte förstå Guds verk från början till slut. Jag insåg att det inte finns något bättre för dem än att vara glada och göra det goda så länge de lever. Och när en människa äter och dricker och ser det goda i sin möda, då är det en Guds gåva"* (3:11-13).

Aposteln Paulus betonade samma sak när han skrev till Timoteus: *”Men gudsfruktan förenad med förnöjsamhet är verkligen en stor vinst”* (1Tim 6:6).

- **Gud ska döma alla människor**

Det finns några slutord där bokens budskap summeras: *”Detta är slutsatsen, när allt blivit hört: Frukta Gud och håll hans bud, det gäller alla människor. För Gud ska föra fram alla gärningar vid domen, med allt som är fördolt, både gott och ont”* (12:13-14).